

La necessitat d'una llei del voluntariat

Mariona González i Reolit

Introducció

El capital social, tema d'aquesta 20a Diada Andorrana a l'UCE, és un concepte inacabat. I dic això perquè podem parlar de diferents acceptacions del terme, tant des de continguts de normes, creences i valors (Putnam, 1993 i North, 1990) com des dels aspectes basats en la conducta i l'organització social, les relacions socials, la confiança, la reciprocitat i la cooperació (Coleman, 1990). També des de la sociologia trobem una visió més economicosocial del terme, com la plantejada per Bourdieu, quan assenyala la importància de l'eficàcia de les *xarxes* o capital social en el funcionament del camp econòmic de les empreses.

El capital social és, en primer lloc, el conjunt de dones i homes que componem una societat, que al nostre torn expressem els valors i els principis que ens regeixen, dins la diversitat i el respecte a la pluralitat, i de com s'articula la convivència en aquesta societat per assegurar el progrés i l'equitat social. El millor mesurador del capital social és la solidesa de la societat civil: quan és més forta i influent és quan més capital social té una societat.

En la mesura que societat civil, partits polítics i institucions tenen una adequada interrelació en la gestió dels afers públics, s'assegura el progrés social i la seva justa distribució. L'absència de contrapès als poders polítics en la gestió dels afers públics determina pèrdua de qualitat democràtica, la sensació d'una certa impunitat d'alguns electes i una desconfiança cada cop creixent dels ciutadans envers les seves institucions.

El capital social determina la confiança dels ciutadans en les seves institucions i en els partits polítics. Cal més protagonisme de la societat civil, propiciar la confiança que des dels ciutadans es poden canviar les coses. Això depèn de nosaltres, els partits polítics.

Des del punt de vista del Partit Socialdemòcrata (PS), el capital social resulta essencial, ja que permet potenciar el debat polític i la capacitat de propostes de la societat civil. Potenciar el capital social per assolir una més gran participació ciutadana, confiança i credibilitat envers les institucions és una de les nostres grans prioritats. Avui, però, la meva ponència se centrarà només en un àmbit concret del treball que fem i que ens queda per fer per assolir que una part de la societat civil, de les dones i homes que componem aquesta societat –en aquest cas, el voluntariat– sigui un dinamitzador del capital social andorrà.

El voluntariat, una realitat en marxa

El desenvolupament d'una societat del benestar basada en els principis de solidaritat, igualtat, justícia, tolerància, i la millora de les condicions de vida requereixen la participació dels ciutadans, tant a títol individual com de grups organitzats. En les darreres dècades ha guanyat especial transcendència el treball dels moviments de voluntaris per aquests principis. Aquests valors cívics, l'associacionisme i el voluntariat, tenen una llarga tradició a Andorra.

Les institucions internacionals han donat un suport ampli al corrent que he comentat. En primer lloc, la Carta Social Europea del 1961 va estimular la participació dels individus i de les organitzacions benèfiques en la creació i el manteniment dels serveis socials. A més, el valor del voluntariat ha estat reconegut per l'Assemblea General de les Nacions Unides, que, en la sessió del 17 de desembre del 1985, va proclamar el 5 de desembre de cada any com a Dia internacional de les persones voluntàries per al desenvolupament econòmic i social.

Voluntariat i capital social

El voluntariat és, a Andorra, una experiència encara reduïda, però amb enormes possibilitats de creixement. Tenint en compte les dimensions del nostre país, l'examen del volum de les entitats de voluntaris o amb voluntaris ens mostra unes xifres moderades, però molt valuoses si tenim en compte el teixit associatiu que ja opera en l'actualitat.

Totes les accions solidàries que permetin millorar i augmentar el benestar de tots els ciutadans tenen conseqüències molt importants per a la nostra convivència en general i per al capital social d'Andorra. El capital social del voluntariat és l'aportació dels ciutadans, que, de maneres diferents i complementàries, nascudes des de la solidaritat, s'agrupen solidàriament per satisfer l'interès general.

Que li cal al voluntariat per millorar-lo?

Estudis recents sobre aquest fenomen a Andorra (*La situació del voluntariat a Andorra. Expectatives i propostes d'actuació*, de Yolanda Bodoque Puerta) insisteixen en la necessitat de crear un marc institucional clar i favorable a l'expansió del voluntariat. Això implica diversos aspectes: òrgans administratius especialit-

zats en la matèria, protecció legal al voluntari –fins i tot s’ha arribat a parlar d’una mena de contracte escrit (pàgina 68 de l’estudi esmentat més amunt)—, difusió i publicitat de les activitats, formació dels voluntaris, creació d’una xarxa de coordinació i, finalment, suport i foment, però amb respecte a la seva llibertat i al seu inherent esperit crític.

El 7 de juny del 2005, el Sr. Albert Pintat ens va sorprendre amb la creació d’un ministeri d’Esports i Voluntariat. Però no va ser fins al 21 de setembre que va sortir publicat en el Butlletí Oficial del Principat d’Andorra el seu decret d’estructuració. No podem dir que no l’esperéssim amb expectació, ja que no s’entenia bé a quin voluntariat es referia, ja que la paraula *voluntariat* engloba una extensa quantitat d’àrees d’actuació, com poden ser les assistencials, de serveis socials, cívi-ques, educatives i culturals. Finalment, vam comprovar que en aquell decret el Govern es referia exclusivament al voluntariat esportiu, que el ministeri d’Esports i Voluntariat volia fomentar, així com crear un Pla nacional del voluntariat esportiu. És positiu i necessari que l’administració fomenti el voluntariat, però al nostre entendre cal fer-ho en qualsevol de les seves àrees d’actuació.

Els poders públics tenen, en aquest àmbit, un paper rellevant. No es pot oblidar, d’entrada, que han de regular una energia que té l’origen en l’activisme de la comunitat. Per això és imprescindible una normativa que plantegi un canvi en el model tradicional de l’Estat social, que no ha de quedar eximit dels seus deures però pot complir-los millor, col·laborant amb les iniciatives socials. Les societats avançades plantegen reptes que poden ser enfrontats de forma positiva amb una coordinació adequada de l’administració amb el món del voluntariat.

La bona voluntat de les entitats andorranes de voluntariat l’hem anat veient al llarg dels anys. Primer es va constituir la Taula del Voluntariat Social, després es va veure la necessitat de crear una Federació del Voluntariat que englobés totes les entitats independentment de les seves àrees d’actuació. Així va néixer l’any 2004 la Xarxa del Voluntariat del Principat d’Andorra.

Després de dos anys de la creació del ministeri d’Esports i Voluntariat, hem de constatar que no s’ha fet res de concret per tal de donar suport i foment al voluntariat. Hem vist també que aquell ministeri d’Esports i Voluntariat ha desaparegut, que el projecte de la Xarxa del Voluntariat d’Andorra no ha pogut anar endavant per manca d’implicació i de sensibilitat per part de l’administració. I hem vist, finalment, que no existeix per part de l’Administració cap voluntat de crear una normativa que reguli, reconegui i fomenti la feina del voluntariat. Per tot això hem cregut oportú entrar a tràmit parlamentari una proposició de llei del voluntariat per, justament, fer avançar el reconeixement i el suport al voluntariat andorrà.

Trets principals de la proposició de llei

Quin és el marc general en el qual es mou el nostre text? En síntesi, el resumirem en les següents línies:

Primera: un concepte de voluntariat perfectament separat de la relació laboral. El voluntariat no és un frau als drets socials ni una porta falsa per a l'augment de la productivitat.

Segona: el voluntariat és una relació seriosa i opera en un marc organitzatiu estable i clar. No és una acció esporàdica o irresponsable.

Tercera: el voluntari actua en el si d'una entitat de voluntariat. Tots dos assumeixen un compromís amb els respectius drets i deures.

Quarta: el voluntari disposa d'una acreditació.

Cinquena: les entitats de voluntariat han de registrar-se.

Sisena: les administracions, estatal i comunals, practiquen una política de foment del voluntariat que no es limita al repartiment de fons, sinó que inclou fórmules que assegurin la coordinació i la complementarietat. És a dir, els poders públics i els voluntaris actuen en la mateixa direcció –cadascú amb les seves responsabilitats– per resoldre els problemes socials i els nous reptes de la convivència.

Contingut del text legal

El text s'estructura en trenta-quatre articles ordenats en cinc capítols:

I. Disposicions generals

II. Estatut del voluntari i de les entitats del voluntariat

III. Relacions entre l'administració pública i les entitats de voluntariat

IV. Sobre la participació

V. Foment del voluntariat.

Entre les principals aportacions podem ressenyar, en primer lloc, la completa definició del voluntariat, en l'article tercer. Entre d'altres aspectes, se li atorga un *caràcter continuat*, no esporàdic o aïllat, i en *clara diferenciació amb la relació laboral*, funcional, mercantil o amb qualsevol altre tipus de relació retribuïda.

La norma fa una relació completa dels drets i deures del voluntari. Entre els drets, destaquen "disposar d'una acreditació identificativa de la seva condició de voluntari davant tercers i obtenir certificació per la seva participació en els programes de voluntariat als quals intervinguin". Les assegurances, el reemborsament de despeses i l'estímul de la formació dels voluntaris també tenen una regulació expressa en el text proposat.

També cal remarcar l'acció de *suport* que poden efectuar les administracions públiques en el marc de la llei. Destaca la previsió legal d'uns *criteris de prioritat* per als convenis, així com l'exigència d'inscripció al Registre d'entitats de voluntariat d'Andorra. Es fa també una previsió sobre el seu dret d'accés als serveis públics en els quals col·laboren (dret a accedir a les instal·lacions dels serveis públics que actuen en el seu sector, ús gratuït d'espais i equipaments de titularitat pública, dret de sol·licitar informació, etc.).

La participació és especialment estimulada i es preveu, a més d'altres formes de consulta, la creació del Comitè Andorrà del Voluntariat com a òrgan de participació, consulta i assessorament. Hi haurà presents, entre d'altres, representants de les entitats existents a Andorra.

Finalment, s'articulen possibles línies de suport públic al voluntariat, que hauran de coordinar-se en un Pla nacional de promoció del voluntariat.

Conclusió

El Partit Socialdemòcrata entén que el capital social del nostre país ha de millorar i enfortir la democràcia, el desenvolupament i el benestar. En aquesta línia hem cregut indispensable prestar una especial atenció a les accions voluntàries nascudes des de la solidaritat. És per això que hem presentat aquesta proposició de llei del voluntariat perquè, en totes les seves àrees d'actuació, sigui un element dinamitzador del capital social andorrà.

Mariona González i Reolit

*Consellera general, presidenta del Partit Socialdemòcrata (PS)
i presidenta de la comissió d'Afers Socials del Consell General*